

BESLUTSUNDERLAG

DATUM: 2019-11-25
AVDELNING: Stabsavdelningen
HANDLÄGGARE: Eric Frieberg
HANTERINGSKLASS: Ö P P E N

SVERIGES RIKSBANK
SE-103 37 Stockholm
(Brunkebergstorg 11)

Tel +46 8 787 00 00
Fax +46 8 21 05 31
registratorn@riksbank.se
www.riksbank.se

DNR 2019-01300

Ändringar i Riksbankens instruktion med bilagor

Förslag till beslut

Direktionen fastställer förslaget till ändringar i instruktionen med dess bilagor enligt bilaga 1 med ikraftträdande den 1 januari 2020.

1 Bakgrund

Riksbankens arbetsordning och instruktion är normalt föremål för en årlig översyn. Ändringar föreslås ske endast i instruktionen och gäller huvudsakligen stabschefens och riskenhetens respektive arbetsområden. De förslag som gäller stabschefen avser dennes ansvar i förhållande till riksbankschefen, direktionen samt övriga avdelningschefer. De ändringsförslag som berör riskenheten syftar till att tydliggöra enhetens stödjande och kontrollerande funktion.

2. Ändringar i instruktionen med bilagor

I 3§ föreslås att styrdokumentet riktlinjer tas bort eftersom användningsområdet har visat sig alltför snävt och att det finns anledning att hålla nere antalet kategorier av styrande dokument. Det föreslås också att samtliga policys som direktionen beslutat om listas i en ny bilaga 2 till instruktionen.

I 4 § föreslås ett tillägg som ger stabschefen beslutsansvar för regler och rutinbeskrivningar som avser flera avdelningar och som inte ska beslutas av direktionen. På så sätt blir det tydligare att en avdelningschef bara ska besluta sådana regler och riktlinjer som ligger helt inom dennes ansvarsområde. Stabschefen ansvarar enligt 11 § för erforderlig samordning mellan avdelningarna och det är därför naturligt att sådana styrdokument som avser flera avdelningar och ofta hela Riksbanken också ska beslutas av stabschefen. Det kan förekomma att direktionen i särskilda fall ger en annan tjänsteman (antagligen en avdelningschef) i uppdrag att besluta om styrdokument som avser andra avdelningar än den egna. Som exempel kan nämnas att det i Policyn för styrning och uppföljning av RIX som direktionen beslutade den 30 september 2019 anges att chefen för avdelningen för betalningar beslutar det avdelningsöverskridande regelverk om styrning och uppföljning av RIX som behövs. I sådana fall ska stabschefen ändå besluta styrdokumentet i de fall det föreligger oenighet i ledningsgruppen om styrdokumentets utformning. Den nu föreslagna ordningen innebär inte att

avdelningsöverskridande styrdokument som tidigare har beslutats av annan avdelningschef än stabschefen måste ombeslutas av stabschefen. Den nya ordningen med stabschefen som beslutsfattare bör dock gälla om det görs ändringar i sak i samband med en översyn av sådana dokument efter ikraftträdandet av instruktionsändringen.

Uppgiften att löpande informera direktionen om väsentliga eller principiellt viktiga frågor åligger idag Riksbankschefen. Det föreslås att även stabschefen får motsvarande uppgift eftersom denne genom sitt samordningsansvar har särskilda förutsättningar att fånga upp sådan information.

Ändringsförslaget i 6 § slår fast att direktionen ska besluta om en årsplan för bankens riskarbete samt om en dataskyddsplan.

Vidare föreslås att det som för närvarande står i 11 § om att stabschefen ska anmäla frågan till riksbankschefen om det framkommit oenighet inom ledningsgruppen om en avdelningsövergripande fråga av principiell betydelse i stället ska anmälas till direktionen som helhet.

Det föreslås att stabschefens uppgift i 11 § att löpande informera direktionen om frågor som behandlas i ledningsgruppen kompletteras med att han också ska informera direktionen om väsentliga eller principiellt viktiga frågor. Oftast sammanfaller dessa frågor men för att undvika att stabschefen inte informerar direktionen om en viktig fråga som av till exempel tidsskäl inte har hunnit behandlas i ledningsgruppen föreslås att stabschefen ska informera direktionen om båda dessa frågor.

Stabschefen föreslås också i en ny punkt under 11 § ges beslutsansvar för regler och riktlinjer som avser flera avdelningar och som inte beslutas av direktionen även om detta indirekt framgår redan av den föreslagna ändringen i 4 §. Det förutsätts att beredningsansvaret för ett sådant beslut bärs av den avdelning som har starkast anknytning till styrdokumentet i fråga enligt stabschefens beslut.

Sistnämnda föreslagna ändring om att stabschefen ska besluta om vissa styrande dokument som avser flera avdelningar innebär också att 13 § som gäller *avdelningschefernas* ansvar måste ändras. Det föreslås ett tillägg i punkten om att avdelningschefen ska besluta i de ärenden som faller inom ramen för avdelningens ansvarsområde att det inte bara ska gälla såvida det inte är en fråga som enligt 6 § ska beslutas av direktionen utan också om det är en fråga som enligt 11 § ska beslutas av stabschefen.

Riskenheten

I syfte att tydliggöra att Riksbanken arbetar enligt en modell med tre ansvarslinjer föreslås vissa ändringar i §§ 19-22 avseende de riskrelaterade funktioner som hör till andra ansvarslinjen. Bestämmelserna ska läsas tillsammans med beskrivningen av riskenheten i instruktionens bilaga 1. Andra ansvarslinjen ska i relation till första ansvarslinjen vara oberoende, vilket bland annat innebär att andra linjen ska vara organisatoriskt skild från och inte fatta beslut i frågor som ingår i de verksamheter som övervakas och kontrolleras. Andra ansvarslinjen bör inte heller vara alltför djupt involverad i dessa verksamheters operativa arbete. Eftersom rådgivning ingår i den andra ansvarslinjens uppgifter finns det anledning att beröra hur gränsen ska dras

mellan å ena sidan sådan rådgivning och å andra sidan den första linjens operativa uppgifter.

Det framhålls ibland att kravet på oberoende innebär att andra ansvarslinjen inte ska utföra uppgifter eller fatta beslut rörande verksamhet som andra linjen även ska kontrollera, se t.ex. KPMG:s rapport Riskenheten och Riksbankens styrande dokument den 25 januari 2019. I Riksbanken har dock andra ansvarslinjen sedan länge innehållit ett rådgivningsmoment. Kombinationen av kontroll och rådgivning är alltså kännetecknande för det uppdrag som anförtrotts den andra ansvarslinjen i Riksbanken och så bör det vara även framgent. Men en alltför generös rådgivning kan medföra att den första ansvarslinjen förlorar intresset för att upprätthålla en egen kompetens inom det område som rådgivningen avser. Den första ansvarslinjens egna ansträngningar i riskhanteringsfrågor skulle så småningom mattas av och ersättas av förväntningar på hjälp från den andra linjen. En viktig fördel med att ha en andra ansvarslinje som kontrollerar, nämligen att riskbedömningar görs av olika funktioner oberoende av varandra, skulle därmed gå förlorad när det som ska kontrolleras till stora delar består av den andra linjens egna produkter. En annan fördel med att den första ansvarslinjen skaffar sig eller upprätthåller egen kompetens inom det aktuella området är att sannolikheten då blir större att riskfrågorna får ett tydligare fäste i den dagliga verksamheten.

Men det kan även finnas nackdelar om rådgivningen från den andra ansvarslinjen blir alltför sparsam. En omogen organisation är nämligen många gånger mer betjänt av andra linjens hjälpinsatser som höjer mognadsgraden, än av andra linjens kontrollåtgärder. Detta har också framhållits i KPMG:s rapport, sid 6. Ökade hjälpinsatser från andra linjen kan vara motiverade från tid till annan t.ex. gentemot verksamhetsgrenar som drabbats av oförväntad personalomsättning eller som kommit att omfattas av nya och omfattande regelförändringar.

Det sagda ger vid handen att det måste ske en avvägning mellan rådgivning och kontroll i det enskilda fallet. Denna avvägning måste göras av Riskenheten vars tjänstemän bör vara oförhindrade att när det bedöms lämpligt lämna förslag på styrdokument, delta i projektarbete eller ge konkreta synpunkter och ändringsförslag i de olika verksamheternas arbetsdokument. Kravet på oberoende måste dock alltid innebära att den andra ansvarslinjen i förhållande till den första linjen själv bestämmer i vilken omfattning och på vilket sätt rådgivningen ska bedrivas. Ansvar för den specifika risken som den andra linjen övervakar och kontrollerar kvarblir alltid hos den första linjen. Detta tydliggörs bland annat genom att formuleringen "verka för" föreslås användas istället för "leda arbetet med", då uttrycket "leda arbetet med" kan uppfattas som ett ansvar för andra ansvarslinjen när ansvaret i själva verket åligger första linjen som äger samtliga risker. Det ska i detta sammanhang framhållas att det måste ankomma på riskenheten att i förekommande fall göra verksamheterna uppmärksamma på gränserna för den andra linjens ansvarsområde. Därigenom minskar risken för ogrundade förväntningsgap.

Oberoendet säkerställs också genom att direktionen fastställer de årsplaner som respektive funktion föreslår.

Särskilt om dataskyddsbudet

Dataskyddsombudets uppgifter följer av artikel 39 EU:s förordning om dataskydd ([EU] 2016/679), nedan benämnd dataskyddsförordningen. Där sägs att dataskyddsombudet ska ha minst följande uppgifter:

- a) Att informera och ge råd till den personuppgiftsansvarige eller personuppgiftsbiträdet och de anställda som behandlar om deras skyldigheter enligt denna förordning och andra av unionens eller medlemsstaternas dataskyddsbestämmelser,
- b) att övervaka efterlevnaden av denna förordning, av andra av unionens eller medlemsstaternas dataskyddsbestämmelser och av den personuppgiftsansvariges eller personuppgiftsbiträdets strategi för skydd av personuppgifter, inbegripet ansvarstilldelning, information till och utbildning av personal som deltar i behandling och tillhörande granskning.
- c) att på begäran ge råd vad gäller konsekvensbedömningen avseende dataskydd och övervaka genomförandet av den enligt artikel 35,
- d) att samarbeta med tillsynsmyndigheten,
- e) att fungera som kontaktpunkt för tillsynsmyndigheten i frågor som rör behandling, inbegripet det förhandssamråd som avses i artikel 36, och vid behov samråda i alla andra frågor.

Den avvägning som Riskenheten bör göra mellan sina rådgivande och kontrollerande insatser gör sig gällande även inom riksbankens dataskyddsverksamhet. I det hänseendet bör följande beaktas. Dataskyddsförordningen har sedan förra året ställt omfattande krav på all personuppgiftsbehandling hos företag och myndigheter, jämfört med vad som var fallet innan år 2018. Inom Riksbanken finns det därför ett stort behov av rådgivning som många gånger går utöver vad andra ansvarslinjen bör erbjuda inom ramen för den tredelade modell för riskhantering som Riksbanken tillämpar. Givet att Riksbanken behandlar personuppgifter i förhållandevis liten omfattning och att nuvarande dataskyddsombud har mångårig erfarenhet av dataskyddsarbete bör den rådgivning som enligt dataskyddsförordningen ingår i dataskyddsombudets uppgifter kunna sträcka sig längre än vad som är vanligt för den andra ansvarslinjen i andra delar av riskenhetsens ansvarsområden. En sådan ordning ger onekligen betydande effektivitetsvinster och är förenlig med dataskyddsförordningens bestämmelser.

I artikel 39.1 anges dataskyddsombudets uppgifter och att dataskyddsombudet ska ha *minst* de uppgifter som fastställs i de efterföljande leden. Det finns därför ingenting som hindrar den Riksbanken från att tilldela dataskyddsombudet andra uppgifter än de uppgifter som anges uttryckligen i artikel 39.1, eller att ange dessa uppgifter mer detaljerat. Eftersom dataskyddsombudet är inordnat under riskchefen ryms inom dennes arbetsledningsansvar att tilldela dataskyddsombudet andra uppgifter såvida dessa inte innebär en intressekonflikt. Kravet att det inte får föreligga intressekonflikter är nära kopplat till kravet att dataskyddsombuden ska kunna agera på ett oberoende sätt. Detta innebär särskilt att dataskyddsombudet inte kan inneha en sådan tjänst som innebär att ombudet fastställer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter. Detta måste avgöras från fall till fall beroende på hur organisationen är strukturerad. Som exempel på tjänster som inte anses förenliga med uppdraget att vara dataskyddsombud är befattningar i högsta ledningen (t.ex. verkställande direktör, högste verkställande beslutsfattare, finansdirektör, chefsläkare, marknadsföringschef, personalchef eller it-chef), men även andra funktioner lägre i organisationsstrukturen, om sådana befattningar eller funktioner innebär att dataskyddsombudet fastställer ändamålen med och medlen för behandlingen av personuppgifter (jfr Riktlinjer för

dataskyddsbud antagna av artikel 29-arbetsgruppen för skydd av personuppgifter senast antagna den 5 april 2017).

Både när det gäller gränserna för dataskyddsbudets rådgivning och ombudets eventuella andra arbetsuppgifter än de som avses i artikel 39 dataskyddsförordningen måste följande beaktas avseende ombudets särskilda ställning.

I artikel 38.3 dataskyddsförordningen fastställs vissa grundläggande garantier för att bidra till att säkerställa att dataskyddsbuden kan fullgöra sitt uppdrag och utföra sina uppgifter på ett tillräckligt självständigt sätt inom organisationen och i synnerhet att säkerställa att dataskyddsbudet inte tar emot instruktioner som gäller utförandet av sina uppgifter. Dataskyddsbudet får inte avsättas eller bli föremål för sanktioner för att ha utfört sina uppgifter. Enligt artikel 38.2 i dataskyddsförordningen ska organisationen stödja sitt dataskyddsbud genom att tillhandahålla de resurser som krävs för att fullgöra dessa uppgifter samt i upprätthållandet av dennes sakkunskap. Dataskyddsbudet bör ha tillräckligt med tid på sig för att fullgöra sina uppgifter. Detta är särskilt viktigt när ett internt dataskyddsbud utnämns på deltid. Annars kan motstridiga prioriteringar leda till att dataskyddsbudet försummar sitt uppdrag.

Eftersom dataskyddsbudet är placerat på riskenheten åligger det i första hand riskchefen att inom ramen för sitt chefsansvar och sin resursplanering säkerställa förutsättningarna för dataskyddsbudets oberoende. Det har hittills bedömts att dataskyddsbudets lagstadgade uppgifter ryms inom en deltidstjänst i Riksbanken. Det ankommer på riskchefen att leda arbetet som faller på dataskyddsbudet i den del det arbetet faller utanför rollen som dataskyddsbud enligt dataskyddsförordningen och Riksbankens instruktion.

Bilaga 1 till instruktionen

I bilaga 1 till instruktionen föreslås följande ändringar:

AFS:s och AFB:s respektive ansvarsområden har tydliggjorts i linje med direktionens policy för RIX som beslutades den 30 september 2019.

För att befästa att det inom Riksbanken finns en organisatoriskt åtskild andra ansvarslinje och för att på så sätt tydliggöra riskenhetens oberoende föreslås att det i bilagan slås fast att det inom STA ska finnas en särskild enhet som ansvarar för råd och stöd, uppföljning och en oberoende kontroll av Riksbankens samlade finansiella och operativa risker. För att ytterligare stärka riskenhetens oberoende ställning i förhållande till första linjen föreslås också att enheten tillförsäkras en egen budget. Vidare tydliggörs att compliancechefen ska vara mottagare av och utreda visselblåsarärenden. De eventuella regelöverträdelser som framkommer i en sådan utredning rapporteras vidare enligt compliancefunktionens allmänna rutiner. Compliancefunktionens utredningsansvar för visselblåsarärenden gäller inte sådana ärenden som har bäring på arbetsmiljön. Dessa ärenden ska i stället tas emot och utredas av HR-chefen.

Enligt Riksbankens regler för styrande dokument ansvarar compliancechefen för att samordna den årliga översynen av de styrande dokument som direktionen beslutar om. Compliancechefen ansvarar också för att årligen följa upp att det interna regelverket är aktuellt och uppdaterat och följer den struktur som framgår av reglerna för styrande dokument. Instruktionen har i den delen ändrats för att bättre överensstämja med dessa regler. Compliancechefen förväntas därmed inte bistå avdelningarna när det gäller

styrdokumentens materiella innehåll om det inte finns skäl för det enligt de avvägningar som gjorts ovan beträffande gränsdragningen mellan första och andra försvarslinjen.

STA:s ansvarsområde har utökats med uppgifter som gäller Riksbankens betalningar till Nobelstiftelsen avseende Riksbankens pris för ekonomisk vetenskap till Alfred Nobels minne. Genom det avtal som Riksbanken tecknat med Nobelstiftelsen har banken fått möjligheter att bevaka och följa upp kostnadsutvecklingen i stiftelsen och priskommittén, allt i enlighet med finansutskottets uttalande, se utskottets betänkande 2017/18:FiU23 sid 19. Det är därför naturligt att de uppgifter som därigenom faller på Riksbanken berörs i Riksbankens instruktion. Flera avdelningar skulle i och för sig kunna komma i fråga som områdesansvarig. Det bedöms att uppgifterna lämpligtvis bör anförtros Stabsavdelningen.

Bilaga 2 till instruktionen

I en ny bilaga 2 till instruktionen görs en förteckning över av direktionen beslutade policyer.

3 Ikraftträdande

Ändringarna i instruktionen med dess bilagor föreslås träda i kraft den 1 januari 2020.